

Els conillets

(ALDC, VI, 1473. Els conillets)

Conillets és el dim. de *conill* (< CUNICŪLUS) format amb el suf. *-et* (< -ITTU). El lexema bàsic, *conills* 34 (var. *conís* 42), es presenta sota sintagmes (*conills petits* 12, 18, 20-23, 39, 103, *conills joves* 156, *conills* [o *conís*] *novells* 18, 27, 33, 52) o en forma dim. (*conions* 73, 75, 80, 83, amb el suf. *-ó* [< -ONE]), i a voltes com a col·lectiu (*conillada* 15, 23, 62, 86, 99); altres dim.: *coniets* 36, 42, 47, 56, 70-72, 76-79, 82, 83, amb iodització, *conille*[tʃ] 138, 164, 168, *conillets petits* 16, *conillets de bosc* 30; *conillers* 190 (veg. mapa 909).

Catxaps, d'origen incert, presenta var. com *catxep* 143, però sobretot amb el suf. dim. *-et* (*catxapets* 111, 116, 117, 119, 124, 142, 148-151, 159, 161, 178, 181, *catxape*[tʃ] 125, 132), o bé amb *-ó* (*catxapons* 57, 58, 64-66, 89, 95, 98, 101, 102, 104, 106, 112, 153, *catxipons* 68, amb assimilació de la vocal a la palatal anterior), o amb la combinació dels dos (*catxaponets* 102, 183); paral·lelament tenim encara les var. amb consonant inicial sonora, *g*: *gatxapets* 160, 165, 185, *gatxape*[tʃ] 158, potser per atracció de *gassapets* 83, 84, *gassapons* 93 o *ga*[θ]apets 187, dim. de *ga*[θ]aps 139, *ga*[θ]apos 100, de la seva adaptació del cast.-arag. (veg. mapa 909).

Llorigons prové del llat. hispànic *LAURICŌNE, amb el der. col·lectiu *llorigada de conills* 114, i la var. *llodrigons* 46,

103 (var., amb *o* centralitzada, *llodrigons* 38), amb el der. també col·lectiu *llodrigada* 118.

El gal·licisme *llapins* 8, d'origen no gaire clar, ha estat productiu al nord del domini sota formes sintagmàtiques (*llapins pitits* 7, 9, *pitits llapins* 2, 4), diminutives (*llapinetes* 2, 14, *llapinots*, amb el suf. *-ot* de valor dim.) o col·lectives (*llapinada* 3, 5; cf. *conillada*, *novellades* 18).

La idea de 'conjunt dels fills del conill' és present en *cria* 3, *niada* 3, *ventrada* 74, 81, 82; *llitxigada de conillets* 179, pres de l'arag., on és der. del llat. vg. LACTE 'llet'; *nyedadeta de cone*[χ]os 94, amb un primer element que sembla una modificació de *nyenyadeta (< *lleyadeta*) amb sentit col·lectiu i metafòric i el castellanisme *cone*[χ]os.

La denominació mall. *canonge* 76 (< CANONĪCU) té relació amb el caràcter apreciat del 'conill jove', propi de la taula d'un canonge.

Des d'un punt de vista areal, *catxaps* és especialment occ., entrant una mica en el cat. central; *conillets* està força estès pels grans dialectes; *llorigons* és sobretot del cat. central, i *llapins*, *llapinots*, del ross.

Són mots normatius *catxap*, des del *DOrt*, 1917; *catxapó*, *llorigó* i *llodrigó*, des del *DIEC*₁, 1995.

